

Medijske kompetencije učitelja i njihova povezanost s procjenom medijskih kompetencija učenika

Lana Ciboci Perša*

Ivan Burić**

Dragan Bagić***

SAŽETAK

Djeca se već u prvim godinama života susreću s medijskim sadržajima, pri čemu izloženost i vrijeme koje provode uz medije s odrastanjem sve više raste. Upravo je stoga važno medijsko obrazovanje koje djecu treba pripremiti na suživot s medijima, a u tom procesu, uz obitelj, najvažniju ulogu imaju učitelji koji provode medijsko obrazovanje u školama te kao takvi i sami moraju biti medijski pismeni. Cilj je ovoga rada utvrditi medijske kompetencije učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika, kao primarnih medijskih edukatora u hrvatskim školama, i njihovu povezanost s procjenom medijskih kompetencija učenika. U istraživanju, koje je provedeno metodom samoprocjene ispitanika, sudjelovalo je 2229 učitelja, a rezultati su pokazali da su medijske kompetencije učitelja povezane s procjenama medijskih kompetencija učenika te da učitelji najlošije ocjenjuju vlastite vještine proizvodnje medijskih sadržaja, primarno onih složenijih, te da im je potrebno dodatno usavršavanje u području medijske pismenosti. Pritom učitelji Hrvatskoga jezika svoje sposobnosti analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja procjenjuju višom

* Doc. dr. sc. Lana Ciboci Perša (corresponding author) Hrvatsko katoličko sveučilište, Ilica 242, Zagreb, lciboci@gmail.com

** Izv. prof. dr. sc. Ivan Burić Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Borongajska cesta 83d, Zagreb, iburic@hrstud.hr

*** Prof. dr. sc. Dragan Bagić Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Ivana Lučića 3, Zagreb, dbagic@ffzg.hr

u odnosu na učitelje razredne nastave. Rezultati pokazuju da su medijske kompetencije učitelja slabo povezane s procjenom kritičke medijske pismenosti učenika.

Ključne riječi: kritičko mišljenje, medijska pismenost, medijske kompetencije, učeni-
nici, učitelji

Uvod

Izloženost djece medijima iz godine u godinu raste pri čemu se dobna granica kada se prvi puta susreću s medijskim sadržajima sve viša spušta tako da mnogi od njih s medijima dolaze u kontakt već u prvim godinama života (Ofcom, 2022; Statista, 2021). Iako se s odrastanjem mijenjaju sadržaji koje djeca koriste, znanja i vještine koje su im potrebne za suživot s medijima ostaju iste. Ključnu ulogu u stjecanju tih vještina i pripremanju djece na suživot s medijima ima medijsko obrazovanje koje se u Hrvatskoj provodi u sklopu formalnog osnovnoškolskog obrazovnog sustava pri čemu najvažniju ulogu imaju učitelji razredne nastave i Hrvatskoga jezika kao glavni medijski edukatori u hrvatskim školama.¹ Stoga je nužno da oni sami budu medijski pismeni te da posjeduju temeljna medijska znanja i vještine kako bi ih potom mogli prenijeti svojim učenicima jer bez kvalificiranih učitelja medijska se pismenost ne može ozbiljno podučavati u školama (Alehpour et al., 2022; Bilici, 2014). Dosadašnja su istraživanja u Hrvatskoj pokazala da se sami učitelji često ne osjećaju dovoljno kompetentnima u tom području (Ciboci & Osmančević, 2015; Ciboci, 2018), međutim niti jedno istraživanje nije mjerilo njihove medijske kompetencije i analiziralo koliko su učitelji razredne nastave i Hrvatskoga jezika zaista kompetentni predavati djeci o medijima i razvijati njihove vještine medijske pismenosti. Nadalje, ne postoji ni istraživanje koje analizira odnos između njihovih medijskih kompetencija i medijskih kompetencija učenika. Ovaj rad donosi rezultate istraživanja koje je provedeno među učiteljima upravo s ciljem vrednovanja njihovih kompetencija, ali i s ciljem dobivanja uvida o medijskim kompetencijama učenika iz perspektive samih učitelja.

Teorijska koncepcija medijske pismenosti

Medijska pismenost, kao rezultat medijskog obrazovanja (usp. Pérez Tornero, 2008 prema Borg & Lauri, 2011, p. 6), podrazumijeva tehničke vještine korištenja medija te mogućnost analiziranja i kritičkog vrednovanja te stvaranja vlastitih medijskih sadržaja (Direktiva 2007/65/EZ; Livingstone, 2004; Aufderheide, 1993). Kada se govori o medijskoj pismenosti treba naglasiti i da je riječ o pojmu koji se odnosi na sve medije te stoga obuhvaća različite oblike pismenosti, uključujući digitalnu (Pe-

rez Tornero & Varis, 2010), filmsku, televizijsku, oglašavačku itd. (Burn & Durran, 2007). U svim navedenim oblicima pismenosti mnogi autori ističu da su najvažnije vještine kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja (Engstrom & Beliveau, 2021; Mihailidis & Thevenin, 2013; Silverblatt, 2001; Pungente, 1996). Naime, medijski pismena osoba mora biti sposobna analizirati sam sadržaj informacije, tko je i zašto kreirao određenu informaciju, kome je ona bila namijenjena i na koji je način informacija nastala, ali i poslana publici (Scheibe & Rogow, 2012).

Neki znanstvenici ističu da se medijske kompetencije najbolje stječu praktičnim vještinama (Henderson, 2020; Jeong et al., 2012; Scheibe, 2004) i na temelju vlastitoga medijskoga iskustva (Begoray et al., 2015; Bilici, 2014) zbog čega je medijske korisnike važno osnaživati i poticati ih na kreativnost i proizvodnju vlastitih sadržaja (Buckingham, 2003) s ciljem aktivne participacije u društvu i mogućnosti razmjene mišljenja (Jenkins, 2006). Naime, medijska pismenost pojačava građansku i političku participaciju mladih tako da ih potiče da prikupljaju i vrednuju informacije, postavljaju prava pitanja, razvijaju mišljenje i potiču dijalog s drugima (Martens & Hobbs, 2015; Mihailidis & Thevenin, 2013) pri čemu je iz navedenog jasno da stvaranje medijskih sadržaja treba poticati i kritičko vrednovanje medija (Trültzsch-Wijnen, 2020; Kellner & Share, 2019; Hobbs, 2004). Pritom medijsko obrazovanje, kao proces stjecanja medijskih kompetencija (Dornateche-Ruiz et al., 2015), priprema mlade da postanu dobri građani na način da naglašavaju ulogu medija u civilnom društvu, ističu važnost informiranog glasača te odgovornog, svjesnog i aktivnog sudionika u lokalnim, nacionalnim i globalnim zajednicama (Mihailidis, 2009). Jedan od oblika aktivne participacije svakako uključuje i kreiranje te objavu vlastitih sadržaja što je danas, postalo brže, lakše i jednostavnije nego ikad. Treba naglasiti i da sam proces proizvodnje medijskih sadržaja čini samo medijsko obrazovanje i nastavu iskustvenom, praktičnom, kreativnom i zabavnom (Kellner & Share, 2007).

Medijske kompetencije učitelja

Uz roditelje, najvažniju ulogu u dječjim životima u stjecanju medijskih kompetencija imaju učitelji unutar formalnog obrazovnog sustava (Alehpour et al., 2022; Simons et al., 2017) i to osobito oni učitelji koji su zaduženi za medijsko obrazovanje. S obzirom na važnost koju medijska pismenost ima u životima, kako djece tako i odraslih, „obrazovni sustav treba veliki naglasak staviti na aktivnu i kreativnu upotrebu medija kao alata za učenje, unutar i izvan školskih zidova, kao i na kritičko promišljanje o utjecaju medija u društvu“ (Simons et al., 2017: 100), a učitelji trebaju i sami posjedovati medijske kompetencije te znati kako svoje znanje i vještine u tom području prenijeti učenicima (Erdem & Eristi, 2018; Simons et al., 2017).

Iako instrumenti za mjerenje medijske pismenosti još uvijek nisu u potpunosti usavršeni, bilo na razini opće populacije, bilo na razini specifičnih socio-profesionalnih skupina, zadnjih godina razvija se sve veći broj instrumenata namijenjenih toj svrsi (primjerice Schilder & Redmond, 2019; Simons et al., 2017). Tako i rezultati provedenih istraživanja pokazuju da postoje velike razlike u medijskoj pismenosti među učiteljima, a koje su primarno posljedice različitog usavršavanja učitelja u tom području (Ramirez-Garcia & Gonzales Fernandes, 2016). Naime, učitelji koji su se više usavršavali pokazuju i bolje rezultate što je s jedne strane logično, a s druge pokazuje važnost cjeloživotnog obrazovanja. Nešto je više istraživanja provedeno među budućim učiteljima pri čemu su rezultati tih istraživanja pokazali da studenti obrazovnih studijskih programa posjeduju srednju razinu medijske pismenosti pri čemu njihove kompetencije nisu ovisile o spolu, ali jesu o akademskom uspjehu (Erdem & Eristi, 2018). Druga su pak istraživanja pokazala da studentima osobito nedostaju kompetencije u području proizvodnje (Kara et al., 2018), ali i kritičkog odnosa prema medijima (Aybek, 2016). Istraživanje koje je provedeno u Hrvatskoj pokazalo je da studenti nastavnčkih studija visoko ocjenjuju vlastite tehničke vještine korištenja medija, dok kritičke kompetencije procjenjuju nešto nižom (Zovko & Šajer, 2020).

Ciljevi istraživanja

Temeljni cilj ovog rada bio je operacionalizacija medijske pismenosti te procjena razine medijske pismenosti metodom samoprocjene učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika. Polazeći od toga, postavljena su i dva specifična cilja istraživanja.

1. Utvrditi osnovna deskriptivna obilježja medijske pismenosti učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika.
2. Utvrditi povezanost između medijskih kompetencija učitelja i njihove procjene pojedinih medijskih kompetencija učenika, tj. utvrditi jesu li medijske kompetencije učitelja povezane s procjenom više ili niže razine sposobnosti učenika u kritičkom vrednovanju medijskog sadržaja.

Metoda istraživanja

Istraživanje je provedeno metodom *online* upitnika posredstvom aplikacije Survey Monkey od studenog 2021. do veljače 2022. godine. Korišten je prigodni uzorak učitelja koji su sudjelovali na Županijskim stručnim vijećima Hrvatskoga jezika i razredne nastave. U istraživanju je sudjelovalo 2229 učitelja i učiteljica iz svih hrvatskih županija od čega je 97% žena i 3% muškaraca. 19% sudionika istraživanja

staro je do 35 godina, 63% između 36 i 55 godina, dok je 18% starijih od 55 godina. 25% sudionika istraživanja ima do 10 godina radnog staža, 70% do 25 godina radnog staža, a 30% više od 25 godina radnog staža. Najveći broj anketiranih učitelja i učiteljica (66%) završio je drugu ili višu razinu visokog obrazovanja. S obzirom na mjesto rada, 39,7% učitelja živi na području Panonske Hrvatske, njih 32,3% na području Jadranske Hrvatske, 22,5% na području Sjeverne Hrvatske, a 5,6% na području Grada Zagreba.

Instrumenti i statistički postupci

Polazeći od toga da većina teorijskih koncepcija kao glavne propozicije medijske pismenosti ističe tehničke vještine, kritičko mišljenje i proizvodnju medijskih sadržaja (vidi Direktiva 2007/65/EZ; Livingstone, 2004; Silverblatt, 2001; Aufderheide, 1993), u postupku konstrukcije upitnika operacionalizirano je pet dimenzija medijske pismenosti, tj. pet vrsta medijskih kompetencija učitelja: *tehničke kompetencije potrebne za proizvodnju medijskog sadržaja* (15 čestica), *spodobnost proizvodnje jednostavnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama* (4 čestice), *spodobnost proizvodnje složenijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama* (4 čestice), *spodobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskog sadržaja* (4 čestice), *spodobnost analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja* (11 čestica). Korištenjem eksploratorne faktorske analize potvrđena je valjanost poduzete operacionalizacije, tj. testirana je provjera dimenzionalnosti, a nakon toga i analiza unutarnje konzistencije (analizom visine Cronbachovog α koeficijenta) konstruiranih skala.

Poduzete su tri odvojene faktorske analize primjenom Guttman-Keiserovog kriterija za zaustavljanje ekstrakcije faktora.² Prvim postupkom potvrđena je jednodimenzionalnost skale tehničkih kompetencija potrebnih za proizvodnju medijskog sadržaja, pri čemu su u svrhu postizanja konvergentne i diskriminativne faktorske valjanosti³ iz analize izostavljene 3 čestice, tako da je zadržana skala od 12 čestica. Drugim postupkom potvrđena je jednodimenzionalnost skale sposobnosti analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja (11 čestica), dok je trećim postupkom, sukladno polazišnim pretpostavkama, ekstrahirana trodimenzionalna solucija sposobnosti proizvodnje medijskog sadržaja pri čemu je svaka od izlučenih dimenzija imala 4 čestice.⁴ U završnoj fazi postupka skaliranja konstruirano je pet kompozitnih varijabli medijske pismenosti zbrajanjem i uprosječivanjem vrijednosti zadržanih čestica. Na taj način raspon svake od korištenih skala / varijabli iznosio je od 1 (minimalna vrijednost) do 5 (maksimalna vrijednost).

Tablica 1. Korištene skale medijske pismenosti - faktorska saturacija čestica*

*Table 1 Media literacy scales - factor saturation of variables**u zagradi su prikazane vrijednosti faktorskih zasićenja*

Tehničke kompetencije potrebne za proizvodnju medijskih sadržaja	Sposobnost analize i kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja	Sposobnost proizvodnje jednostavnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama	Sposobnost proizvodnje kompleksnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama	Sposobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskih sadržaja
Sposobnost korištenja e-izvora informacija (0,836)	Lako prepoznajem prikriveno oglašavanje (0,857)	Objavljivali na društvenim mrežama (0,818)	Nadopunjavali stranice Wikipedije (0,823)	Snimili video snimku bilo koje vrste (film, crtani film) (0,876)
Sposobnost organizacije rada na računalu (0,826)	Znam što znači senzacionalizam u med. izvještavanju (0,808)	Objavili komentar na internetskim portalima / komentirao tekst, vijest (0,804)	Objavljivali sadržaje u obliku live streaminga (0,733)	Snimili audio snimku bilo koje vrste (glazbu, vijest, reportažu) (0,836)
Sposobnost potrage za potrebnim informacijama na internetu (0,824)	Lako uočim koje političke stranke podržavaju pojedini hrvatski mediji (0,807)	Napisali recenziju o nekom proizvodu ili usluzi (0,620)	Na forumima generirali temu za raspravu o nekim društveno aktualnim problemima (0,658)	Napisali kratku vijest ili članak za novine (0,602)
Sposobnost identificiranja digitalnih izvora (0,819)	Koristim više izvora informacija o događajima u svijetu (0,804)	Kreirali profil, stranice ili grupe na društvenim mrežama (0,588)	Napisali blog (0,621)	Preporučili audiovizualni sadržaj na Youtube (0,560)
Sposobnost upotrebe web kamere (0,815)	Znam kojim sredstvima se služe mediji kako bi svoj sadržaj prilagodili ciljanoj publici (0,794)			
Sposobnost potraživanja e-baza (0,793)	Kada bi mi netko pokazao 10 članaka od kojih 5 krše novinarsku etiku, mogao/la bi ih lako raspoznati (0,760)			
Sposobnost komunikacije putem komunikacijskih platformi (Viber, WhatsApp, Mass.) (0,771)	Znam da mediji selektivno predstavljaju informacije i znam interpretirati medijske poruke (0,742)			

Medijske kompetencije učitelja i njihova povezanost s procjenom

Sposobnost slanja i primanje e-pošte (0,746)	Upoznat sam s procesima koji stoje u pozadini produkcije i distribucije medijskih sadržaja (0,731)	
Sposobnost brzog tipkanja (0,732)	Primijetim li da dva medija različito izvještavaju o događajima koji me zanimaju, obavezno pokušavam pronaći i treći izvor informacija (0,714)	
Sposobnost korištenja programa za pisanje i obradu teksta (npr. MS Word) (0,716)	Kada pročitam neki kontroverzni članak na int. često provjerim na koje se činjenične podatke poziva (0,696)	
Sposobnost upotrebe društvenih mreža (0,716)	Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama (0,598)	
Sposobnost korištenja tabličnih kalkulatora (npr. MS Excel) (0,678)		

U postupku analize deskriptivnih obilježja medijske pismenosti učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika korišteni su postupci t-testa za nezavisne uzorke te jednosmjernje analize varijance.

Tablica 2. Osnovna deskriptivna obilježja korištenih skala medijske pismenosti

Table 2 Basic descriptive characteristics of the media literacy scales

	Tehničke kompetencije potrebne za proizvodnju medijskog sadržaja	Sposobnost analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja	Sposobnost proizvodnje jednostavnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama	Sposobnost proizvodnje kompleksnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama	Sposobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskog sadržaja
Cronbach α	0,93	0,92	0,76	0,77	0,77
Prosječna vrijednost	3,90	3,61	2,14	1,32	2,11
Standardna greška pros. Vrijednosti	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02
Srednja vrijednost (median)	4,00	3,73	2,00	1,00	2,00
Dominantna vrijednosti	3,83	4,00	1,00	1,00	1,00
Standardna devijacija	0,74	0,76	0,87	0,53	0,89
Skewness	-0,71	-0,82	0,57	2,25	0,70

U svrhu analize povezanosti medijskih kompetencija učitelja i njihove procjene medijskih kompetencija učenika korištena je metoda binarne logističke regresijske analize. Kao kriterijska varijabla korištena je procjena učitelja o kritičkoj medijskoj pismenosti učenika.

Analiza je obuhvaćala procjene medijskih kompetencija učenika koje su davali učitelji Hrvatskoga jezika. Naime, medijske kompetencije učenika razredne nastave su zbog utjecaja dobi a priori manje, pa kako bi se ujednačio referentni okvir procjene, u analizu nisu uvrštene procjene njihovih medijskih kompetencija od strane učitelja razredne nastave. Kriterijska varijabla kreirana je zbrajanjem sljedećih čestica: *učenici mogu procijeniti medijski sadržaj uzimajući u obzir razne kriterije (npr. točnost informacija, usporedba informacija, uvažavanje estetskih kriterija), učenici su upoznati s time kako funkcionira produkcija i distribucija medijskih sadržaja (npr. od izvora do članka, filtriranje vijesti, presjek politike, medija i demokracije), učenici znaju kako je medijski sadržaj prilagođen ciljanoj publici (npr. mogućnosti odabira, personalizirana ponuda sadržaja putem kolačića, novine / televizijski kanali / internetske stranice i njihova ciljna publika), većina učenika u mogućnosti je točno interpretirati medijske poruke (npr. implicitni nasuprot eksplicitnog medijskog*

jezika, struktura teksta / članka / filma / video materijala...). Prosječna vrijednost ove kompozitne varijable transponirane u raspon od 1 do 5 iznosi 2.8 (se=0,027, sd=0,81).⁵

U cilju provedbe binarne logističke regresijske analize kriterijska varijabla je dihotomizirana pri čemu je kao graničnik postavljena medijska vrijednost. Na taj način konstruirana je kategorijalna varijabla medijskih kompetencija učenika, pri čemu je jedna kategorija predstavljala procijenjenu vrijednost medijske kompetencije učenika ispod razine medijana, a druga vrijednost procijenjene medijske kompetencije učenika iznad razine medijana.

Kao prediktorske varijable korištene su varijable medijske pismenosti učitelja, pohađanje neformalnog medijskog obrazovanja, spol, dob, obrazovanje i dužina radnog staža.

Rezultati

Deskriptivna obilježja medijske pismenosti učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika

Tehničke kompetencije za korištenje suvremenih komunikacijskih i medijskih kanala te proizvodnju medijskih sadržaja predstavljaju preduvjet kojeg učitelji razredne i predmetne nastave moraju ispuniti kako bi mogli kompetentno podučavati učenike svim dimenzijama medijske pismenosti. Stoga je mjerenje njihovih kompetencija polazna pretpostavka za daljnje istraživanje uspješnosti nastave koja treba rezultirati ostvarenjem ishoda vezanih uz medijsku pismenost učenika. U ovom istraživanju tehničke kompetencije učitelja mjerene su tehnikom samoprocjene na 13 indikatora, na kojima su ispitanici procjenjivali svoje kompetencije za njihovo korištenje dodjeljujući sebi školske ocjene od 1 do 5. Na gotovo svim mjerenim vještinama više od polovine učitelja je svoje sposobnosti ocijenilo visokim ocjenama, kao vrlo dobre ili izvrsne. Učitelji svoje kompetencije procjenjuju najboljima kada su u pitanju sljedeće vještine: *slanje i primanje e-pošte* (93,1% se ocjenjuje ocjenom vrlo dobar ili izvrstan), *korištenje programa za pisanje i obradu teksta* (87,8%), *potraga za potrebnim informacijama na internetu* (85,6%) te *kommunikacija putem komunikacijskih platformi poput Vibera, WhatsAppa, Messengera i slično* (85%). Oko 2/3 anketiranih učitelja svoje kompetencije ocjenjuje visokom ocjenom kada su u pitanju sljedeće sposobnosti: *organizacija rada na računalu* (68,7%), *korištenje e-izvora informacija* (65,8%), *sposobnost brzog tipkanja* (64%) te *upotreba društvenih mreža* (63,7%). Podrobnija analiza samoprocjene tehničkih kompetencija među

učiteljima sugerira kako su učitelji dobro razvili temeljne tehničke vještine koje su potrebne u svakodnevnom radu bez obzira na sadržaj poučavanja, no rezultati pokazuju kako postoji prostor za unapređenje tehničkih vještina koje se specifičnije odnose na podučavanje medijske pismenosti, posebice u višim razredima, kao što su *identificiranje digitalnih izvora, korištenje e-izvora informacija, pretraživanje e-baza te analiza i vrednovanje e-informacija*. Za sve navedene vještine značajan udio (između 35% i 50%) ispitanika procjenjuje kako postoji značajan prostor za njihovo unapređenje.

Postoje male, ali statistički značajne razlike, u samopocjeni tehničkih kompetencija između učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika na većini mjerenih vještina, osim kada su u pitanju *organizacija rada na računalu, potraga za potrebnim informacijama na internetu, komunikacija putem komunikacijskih platformi poput Vibera, WhatsAppa, Messengera i slično te upotreba društvenih mreža*. Kao što se može zamijetiti, razlike ne postoje na onim vještinama koje se mogu smatrati osnovnim tehničkim kompetencijama u suvremenom društvu. Na ostalim vještinama na kojima postoji statistički značajna razlika između dvije navedene grupe, učitelji Hrvatskoga jezika u prosjeku svoje vještine ocjenjuju nešto većom ocjenom. Razlike između muškaraca i žena nisu statistički značajne uz 5% rizika osim na dvije mjerene vještine: *identificiranje digitalnih izvora te analiza i vrednovanje e-informacija*. U oba slučaja muški ispitanici procjenjuju vlastite kompetencije višim od ispitanica. S druge strane, postoje statistički značajne razlike među tri dobne skupine na svim mjerenim vještinama i to prema istom obrascu. Ispitanici iz najmlađe dobne skupine (do 35 godina) u prosjeku ocjenjuju statistički značajno većom ocjenom svoje vještine u odnosu na srednju (36 do 55 godina) i najstariju dobnu skupinu (više od 55 godina), dok ispitanici iz srednje dobne skupine ocjenjuju svoje sposobnosti statistički značajno većom ocjenom od ispitanika iz najstarije dobne skupine. Najveće razlike između najmlađe i najstarije dobne skupine u ocjeni sposobnosti uočavaju se kod *upotrebe društvenih mreža* (razlika iznosi 1,5 između prosječnih ocjena), *upotrebe web kamere* (razlika iznosi 1,3 između prosječnih ocjena), *identificiranje digitalnih izvora* (1,2), *sposobnosti brzog tipkanja* (1) i *pretraživanje e-baza* (1). Dakle, dob je ključna determinanta tehničkih kompetencija, posebice kada su u pitanju složenije vještine i vještine koje se ne koriste rutinski u nastavnom procesu ili u svakodnevnom radu u školi. Stariji učitelji, koji su studirali u vrijeme kada upotreba računalne tehnologije u nastavi i radu općenito nije bila nužna ili uopće moguća, su očito stekli osnovne informatičke vještine nužne za bazično korištenje tehnologije u nastavi, ali nisu savladali naprednije vještine, što jasno pokazuje postojanje snažnog generacijskog jaza u tehničkim kompetencijama.

Tablica 3. Samoprocjena tehničkih kompetencija potrebnih za proizvodnju medijskih sadržaja – distribucija odgovora

Table 3 Self-assessment of technical competencies required for the production of media content - distribution of answers

	Nedovoljno	Dovoljno	Dobro	Vrlo dobro	Izvršno
Korištenje programa za pisanje i obradu teksta (npr. MS Word)	0,7%	2,7%	8,7%	31,5%	56,3%
Slanje i primanje e-pošte	0,0%	1,5%	5,4%	22,7%	70,4%
Korištenje tabličnih kalkulatora (npr. MS Excel)	8,9%	15,1%	30,4%	31,4%	14,2%
Organizacija rada na računalu	1,5%	6,9%	22,9%	39,3%	29,4%
Potruga za potrebnim informacijama na internetu	0,2%	2,5%	11,6%	36,9%	48,7%
Sposobnost brzog tipkanja	1,5%	7,6%	26,8%	37,2%	26,8%
Komunikacija putem komunikacijskih platformi poput Viber, WhatsApp, Messenger i slično	0,7%	2,8%	11,5%	32,8%	52,2%
Upotreba društvenih mreža	8,4%	9,8%	18,1%	31,8%	31,9%
Identificiranje digitalnih izvora	5,3%	12,0%	31,9%	35,6%	15,2%
Korištenje e-izvora informacija	1,4%	6,2%	26,7%	41,1%	24,7%
Pretraživanje e-baza	5,5%	11,0%	32,1%	35,4%	15,9%

Anketirani učitelji u većini smatraju da posjeduju pojedine vještine koje čine sposobnost kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja. Na 8 od 11 mjerenih vještina više od polovine ispitanika se složilo s izjavama koje opisuju posjedovanje kritičkih medijskih znanja i vještina. S tri izjave se složilo manje od polovine ispitanika, ali još uvijek značajna većina od 45 do 47 posto ispitanih, a te izjave su: „Upoznat sam s procesima koji stoje u pozadini produkcije i distribucije medijskih sadržaja (npr. od izvora do članka, filtriranje vijesti, presjek politike, medija i demokracije)“, „Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama“, „Kada pročitam neki kontroverzni članak na internetu, često provjerim na koje se činjenične podatke autor poziva“. Najviše ispitanika (70 posto i više) se složilo s izjavama „Znam što znači senzacionalizam u medijskom izvještavanju“, „Koristim više izvora informiranja o događajima u svijetu“ i „Lako prepoznajem prikriveno oglašavanje“.

Učitelji Hrvatskoga jezika sistematski na svim izjavama iz ovog instrumenta imaju statistički značajno veću prosječnu vrijednost od učitelja razredne nastave.

ve, što znači da učitelji Hrvatskoga jezika svoje sposobnosti analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja procjenjuju višom u odnosu na učitelje razredne nastave. Kada su u pitanju razlike između muških i ženskih ispitanika, statistički značajna razlika, uz rizik od pet posto, pojavila se na samo dvije od 11 izjava: „Znam kojim sredstvima se služe mediji kako bi svoj sadržaj prilagodili ciljanoj publici“ i „Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama“. U oba slučaja muškarci iskazuju u prosjeku viši stupanj slaganja od ženskih ispitanica. Kada su u pitanju razlike među dobnim skupinama, uz rizik od pet posto, postoje statistički značajne razlike između dvije ili sve tri dobne skupine na sedam od 11 izjava. Četiri izjave na kojima nema razlike u dobi sadržajno nisu vezane uz tip medija, odnosno ne impliciraju određenu razinu digitalne pismenosti i upoznatosti s novim digitalnim medijima. Preostalih sedam izjava, na kojima postoje statistički značajne razlike po dobi, u većini slučajeva impliciraju određeno znanje o suvremenim digitalnim medijima i platformama. Riječ je o sljedećim izjavama: „Znam da mediji selektivno predstavljaju informacije i znam interpretirati medijske poruke (npr. implicitni nasuprot eksplicitnog medijskog jezika, struktura teksta / članka / filma / video materijala...)“, „Upoznat sam s procesima koji stoje u pozadini produkcije i distribucije medijskih sadržaja (npr. od izvora do članka, filtriranje vijesti, presjek politike, medija i demokracije)“, „Znam kojim sredstvima se služe mediji kako bi svoj sadržaj prilagodili ciljanoj publici“, „Lako prepoznajem prikriveno oglašavanje“, „Koristim više izvora informiranja o događajima u svijetu“, „Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama“ i „Kada pročitam neki kontroverzni članak na internetu, često provjerim na koje se činjenične podatke autor poziva“. U svih sedam izjava najmlađa dobna skupina se statistički značajno razlikuje od najstarije dobne skupine, a u većini slučajeva postoji statistički značajna razlika i između srednje i najstarije dobne skupine, dok razlika između najmlađe i srednje dobne skupine je statistički značajna samo kod predzadnje izjave koja se odnosi na mogućnost prepoznavanja lažnih profila na društvenim mrežama. Navedeni rezultati ponovo ukazuju na značaj generacijskog jaza kada je u pitanju poznavanje digitalnih medija i tehnologija.

Medijske kompetencije učitelja i njihova povezanost s procjenom

Tablica 4. Spособnost analize i kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja – distribucija odgovora

Table 4 Ability to analyze and critically evaluate media content - distribution of responses

	U potpunosti se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem
Znam da mediji selektivno predstavljaju informacije i znam interpretirati medijske poruke (npr. implicitni nasuprot eksplicitnog medijskog jezika, struktura teksta / članka / filma / video materijala...).	4,9%	5,6%	23,9%	49,1%	16,6%
Upoznat sam s procesima koji stoje u pozadini produkcije i distribucije medijskih sadržaja (npr. od izvora do članka, filtriranje vijesti, presjek politike, medija i demokracije).	6,2%	12,1%	34,1%	36,0%	11,6%
Znam kojim sredstvima se služe mediji kako bi svoj sadržaj prilagodili ciljanoj publici.	4,6%	8,0%	29,3%	43,9%	14,2%
Lako uočim koje političke stranke podržavaju pojedini hrvatski mediji.	4,6%	5,7%	26,1%	46,4%	17,1%
Znam što znači senzacionalizam u medijskom izvještavanju.	5,2%	3,8%	14,0%	42,2%	34,8%
Lako prepoznajem prikriveno oglašavanje.	4,2%	4,4%	20,6%	46,2%	24,6%
Koristim više izvora informiranja o događajima u svijetu.	4,1%	4,8%	17,2%	47,0%	26,9%
Primijetim li da dva medija različito izvještavaju o događajima koji me zanimaju, obavezno pokušavam pronaći i treći izvor informacija.	5,1%	9,5%	25,1%	40,3%	20,0%
Kada bi mi netko pokazao 10 članaka od kojih 5 krše novinarsku etiku, mogao/la bi ih lako raspoznati.	3,2%	9,5%	37,2%	38,8%	11,3%
Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama.	6,0%	11,6%	37,3%	31,8%	13,3%
Kada pročitam neki kontroverzni članak na internetu, često provjerim na koje se činjenične podatke autor poziva.	6,3%	13,7%	33,9%	34,6%	11,5%

Kada je u pitanju instrument kojim se mjere sposobnosti i navike proizvodnje medijskog sadržaja, koji je podijeljen u tri dimenzije (vidi tablicu 1.), rezultati su ponešto drugačiji od samoprocjene vještina. Ti rezultati pokazuju da većina učitelja rijetko ili nikada ne proizvodi medijske sadržaje. Prema prikupljenim podacima, najveći broj ispitanika barem povremeno proizvodi medijske sadržaje na internetu i društvenim mrežama. Tako nešto manje od ¼ anketiranih učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika navodi da relativno ili vrlo često *objavljaju na društvenim mrežama*, dok 1/3 njih to čini povremeno. Dakle više od polovine anketiranih učitelja barem povremeno objavi neki sadržaj na društvenim mrežama, što objave na društvenim mrežama čini oblik stvaranja medijskog sadržaja kojeg prakticira najveći broj anketiranih učitelja. Iza objava na društvenim mrežama prema broju učitelja koji to prakticiraju barem povremeno slijedi *snimanje video i audio snimki bilo koje vrste*, a što barem povremeno prakticira oko 45 posto anketiranih učitelja. Određenu veću zastupljenost još ima *pisanje kratkih vijesti ili članaka za novine* (barem povremeno prakticira oko 40 posto učitelja), *kreiranje profila, stranice ili grupe na društvenim mrežama* (36% barem povremeno prakticira), *objavljivanje komentara na internetskim portalima / komentiranje nekog teksta ili vijest na portalu* (36% barem povremeno prakticira), *pisanje recenzije o nekom proizvodu kojeg su kupili ili usluzi koju su koristili* (30% barem povremeno prakticira), *prenošenje audiovizualnih sadržaja na Youtube* (26% barem povremeno prakticira). Sve ostale oblike proizvodnje medijskog sadržaja prakticira mali broj anketiranih učitelja.

Uz razinu rizika od pet posto, statistički značajne razlike u prosječnoj učestalosti različitih oblika proizvodnje medijskog sadržaja između učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika zabilježene su kod tri oblika stvaranja medijskog sadržaja: *pisanje kratke vijesti ili članka za novine, snimanje video snimke bilo koje vrste (film, crtani film i dr.) i objavljivanje na društvenim mrežama*. U sva tri slučaja učitelji Hrvatskoga jezika u nešto većoj mjeri prakticiraju navedene oblike proizvodnje medijskog sadržaja, no navedene razlike nisu znatne te opća struktura učestalosti korištenja različitih oblika proizvodnje medijskog sadržaja je u obje skupine slična. Razlike po spolu su prisutne u nešto većoj mjeri. Na sedam od 13 mjerenih oblika proizvodnje medijskog sadržaja zabilježena je statistički značajna razlika između muškaraca i žena uz pet posto rizika. Statistički značajne razlike nisu zabilježene u učestalosti proizvodnje sljedećih oblika medijskih sadržaja: *pisanje kratke vijesti ili članka za novine, pisanje pisma medijima, snimanje video snimki bilo koje vrste, snimanje audio snimki bilo koje vrste, objave na društvenim mrežama te kreiranje profila, stranica ili grupa na društvenim mrežama*. Dakle, razlike nisu zabilježene kod onih oblika proizvodnje medijskog sadržaja koji su relativno najprošireniji te koji predstavljaju više-manje svakodnevnih aktivnosti onih koji participiraju u

digitalnoj sferi. Kod svih oblika proizvodnje medijskog sadržaja kod kojih postoji statistički značajna razlika, muškarci u prosjeku navode učestalije korištenje tih oblika. No, s obzirom na to da se ti oblici relativno rijetko koriste, to općenito vrijedi i za muškarce. Razlike između dobnih skupina su manje pravilne u odnosu na one zabilježene na ostalim instrumentima. Naime, statistički značajne razlike među dobnim skupinama su zabilježene na 9 od 13 oblika proizvodnje medijskog sadržaja, no te razlike ne prate nužno linearni trend kao kod, primjerice, tehničkih kompetencija, osim kod onih oblika proizvodnje medijskog sadržaja koje podrazumijeva korištenje društvenih mreža i digitalnih platformi. Linearna veza zabilježena je za dva oblika proizvodnje medijskog sadržaja: *objava komentara na internetskim portalima/komentiranje nekog teksta ili vijesti na portalu te objavljivanje na društvenim mrežama*. Kod ta dva oblika proizvodnje medijskog sadržaja pada učestalost prakticiranja s porastom dobi. U većini ostalih slučajeva zabilježena je statistički značajna razlika između najstarije dobne skupine te dviju mlađih, a radi se o sljedećim oblicima proizvodnje medijskog sadržaja: *snimanje video snimaka bilo koje vrste, snimanje audio snimaka bilo koje vrste, objavljivanje komentar na internetskim portalima / komentiranje nekog teksta ili vijest na portalu, prenošenje audiovizualnih sadržaja na Youtubeu te kreiranje profila, stranica ili grupa na društvenim mrežama*. Razumljivo, ovdje se tehničke kompetencije javljaju kao prepreka za proizvodnju određenih medijskih sadržaja. Kod proizvodnje tradicionalnih medijskih sadržaja uočena je statistički značajna razlika između najmlađe skupine, koja rjeđe od jedne ili obje starije prakticira tu vrstu proizvodnje medijskog sadržaja. Tako srednja dobna skupina statistički značajno češće od ostale dvije skupine piše kratke vijesti ili članke za novine, dok obje starije dobne skupine češće od najmlađe pišu pisma medijima, iako i tu nema supstancijalne razlike u učestalosti proizvodnje tih medijskih sadržaja (vidi Prilog - tablice 7, 8 i 9).

Tablica 5. Sposobnost i prakticiranje proizvodnje medijskog sadržaja
Table 5 Ability and practice of media content production

	Nikad	Gotovo nikad	Ponekad	Relativno često	Vrlo često
Napisi recenziju o nekom proizvodu koji ste kupili ili usluzi koju ste koristili	48,1%	21,8%	22,6%	5,8%	1,7%
Objavili komentar na internetskim portalima / komentirao neki tekst ili vijest na portalu.	43,4%	20,9%	25,4%	7,5%	2,8%
Objavljivali na društvenim mrežama (primjerice Facebook, Instagram, TikTok...)	31,2%	12,4%	33,4%	14,9%	8,1%
Kreirali profil, stranice ili grupe na društvenim mrežama	45,5%	18,3%	27,2%	6,0%	3,1%
Nadopunjavali stranice Wikipedije	87,8%	8,4%	3,0%	0,6%	0,2%
Napisi blog	76,7%	14,2%	6,8%	1,3%	1,1%
Objavljivali sadržaje na internetu u obliku live streaminga	80,1%	11,8%	5,8%	1,5%	0,8%
Na forumima generirali temu za raspravu o nekim društveno aktualnim problemima	71,2%	17,1%	9,4%	1,9%	0,4%
Napisi kratku vijest ili članak za novine	42,9%	16,6%	26,7%	8,0%	5,8%
Snimili video snimku bilo koje vrste (film, crtani film i dr.)	38,7%	17,1%	32,1%	8,1%	4,0%
Snimili audio snimku bilo koje vrste (glazbu, vijest, reportažu i dr.)	35,3%	19,2%	33,7%	8,3%	3,5%
Prenosili audiovizualni sadržaj na Youtube	59,3%	14,8%	16,7%	5,6%	3,5%
Napisi pismo medijima (omiljenom časopisu, televizijskoj emisiji itd.)	67,7%	20,3%	10,1%	1,1%	0,8%

Analiza povezanosti medijskih kompetencija učitelja i njihova procjena medijskih kompetencija učenika

Uz mjerenje medijske pismenosti učitelja, upitnik je sadržavao i veći broj pitanja namijenjenih procjeni medijskih kompetencija učenika od strane samih učitelja. Sukladno tome, jedan od ciljeva analize bio je i utvrditi mogu li se veće kompetencije učitelja tumačiti kao prediktori više razine medijskih kompetencija učenika. Kako bi se testirala mogućnost ove veze provedena je binarna logistička regresijska analiza u kojoj je kriterijsku varijablu predstavljala procjena učitelja kritičke medijske pismenosti učenika, dok su u prediktorskom sklopu uz bazična-sociodemografska obilježja učitelja uključene i varijable kojima je mjereno pet ključnih medijskih kompetencija učitelja (vidi tablicu 2).

Logistička regresijska analiza provedena je stoga što niti kriterijske niti korištene prediktorske varijable nisu ispunjavale zahtjeve normalne raspodjele, što je važna pretpostavka korištenja linearne regresijske analize, dok s druge strane binarna logistička regresija tolerira analizu prediktorskog sklopa sastavljenog i od asimetričnih kvantitativnih kao i nominalnih te ordinarnih varijabli.

Potrebne pretpostavke za korištenje binarne logističke regresijske analize su ispunjene. Omnibus test signifikantan je na razini značajnosti od 1% pa se može konstatirati kako je model povećao svoju mogućnost objašnjavanja u odnosu na model sa samom konstantom. Hosmer i Lemeshow testom dobivena je statistički nesignifikantna vrijednost hi-kvadrata što ukazuje na to da je model dobro prilagođen podacima. Klasifikacijska tablica pokazuje da model relativno zadovoljavajuće predviđa postotak pozitivnih vrijednosti (viša razina medijskih kompetencija učenika): 61,3%.

Tablica 6. Rezultati binarne logističke regresijske analize. Kriterij: procjena kritičke medijske pismenosti učenika*

*Table 6 Results of binary logistic regression analysis. Criterion: assessment of students' critical media literacy**

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Spol (ženski)	0,345	0,408	0,715	1	0,398	1,412
Dob	0,009	0,019	0,208	1	0,648	1,009
Završena prva razina visokog obraz. (sveučilišni studij, visoka škola, veleučilište) (prvostupnik)	-1,718	1,126	2,329	1	0,127	0,179
Završena druga razina visokog obraz. ili dodiplomski četverogodišnji studij ili integrirani preddiplomski i diplomski studij (sveučilišni studij, visoka škola, veleučilište) (magistar struke, stručni specijalist) ili poslijediplomski ili dr. studij	-1,749	1,098	2,539	1	0,111	0,174
6 do 10 godina radnog staža	0,066	0,288	0,053	1	0,818	1,068
11 do 20 godina radnog staža	-0,270	0,313	0,744	1	0,388	0,764
21 do 30 godina radnog staža	-0,313	0,449	0,483	1	0,487	0,732
više od 30 godina radnog staža	0,292	0,616	0,225	1	0,635	1,339
Nisu sudjelovali u programima neformalnog obrazovanja	0,344	0,190	3,274	1	0,070	1,410
Tehničke kompetencije potrebne za proizvodnju medijskog sadržaja	0,333	0,134	6,199	1	0,013	1,395
Sposobnost analize i kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja	-0,025	0,111	0,051	1	0,822	0,975
Sposobnost proizvodnje jednostavnijeg medijskog sadržaja na Internetu i društvenim mrežama	-0,205	0,115	3,193	1	0,074	0,815
Sposobnost proizvodnje kompleksnijeg med. sadržaja na internetu i društvenim mrežama	0,524	0,210	6,235	1	0,013	1,689
Sposobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskog sadržaja	0,266	0,099	7,153	1	0,007	1,305
Constant	-1,075	1,489	0,521	1	0,470	0,341
Nagelkerke R Square: 0,076						
Hosmer i Lemeshow Test: Hi-kvadrat: 8,312 Df: 8 Sig.: 0,404						
Klasifikacijska tablica: Ukupno 59,3% Senzitivnost 57,1% Specifičnost 61,3%						

* Referentne vrijednosti u kategorijalnim varijablama su: muškarci, završena viša škola u trajanju od dvije godine /završen dvogodišnji stručni studij (viša škola, visoka škola, veleučilište), do pet godina radnog staža, sudjelovanje u programima neformalnog medijskog obrazovanja.

Pseudo R^2 pokazatelji upućuju na tumačenje kako analizirani prediktorski sklop objašnjava oko 8% procijenjenih kompetencija učenika u kritičkom vrednovanju medijskog sadržaja. Podaci predočeni u tablici 6. ukazuju na statistički značajan doprinos triju prediktora. Prvo, riječ je o onim medijskim kompetencijama učitelja koje smo nominirali kao *sposobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskog sadržaja*. To znači da učitelji čije su sposobnosti u snimanju video i audio snimki, pisanja vijesti ili članaka veće, imaju više šanse da svoje učenike procjenjuju kao medijski kompetentnije u pogledu njihovog kritičkog vrednovanja medijskog sadržaja. Drugo, statistički značajan doprinos u procjeni visine medijskih kompetencija učenika vezan je i uz *tehničke kompetencije učitelja potrebne za proizvodnju medijskog sadržaja*, tj. uz njihovo poznavanje različitih procedura, posjedovanje tehničkih vještina i usvojenost potrebnih tehničkih znanja. Treći statistički značajan prediktor je *sposobnost učitelja u proizvodnji kompleksnijeg medijskog sadržaja na internetu i društvenim mrežama*. Dakle, oni učitelji koji su sposobniji generirati kompleksnije sadržaje na internetu i društvenim mrežama (pisanje bloga, nadopunjavanje stranica Wikipedije, objavljivanje sadržaja u formi *live streaminga*, generiranje rasprave na forumima) imaju veće šanse da svoje učenike procjenjuju medijski kompetentnijim.

Rasprava i zaključak

Rezultati istraživanja pokazali su da postoji značajan prostor za unapređenje medijskih kompetencija samih učitelja razredne nastave i Hrvatskoga jezika. Velika većina učitelja savladala je osnovne tehničke vještine koje su im potrebne u svakodnevnom radu s računalom i komunikaciju putem interneta, no rezultati samoprocjene kompetencija su lošiji kada su u pitanju naprednije tehničke vještine koje su izravnije vezane uz medijsku pismenost kao što su identifikacija digitalnih izvora, korištenje e-izvora informacija, pretraživanje e-baza te analiza i vrednovanje e-informacija. Iako većina učitelja procjenjuje da raspolaže kompetencijama vezanima uz kritičko vrednovanje medijskih sadržaja, još uvijek značajan dio (između trećine i polovine) ispitanika smatra da ima prostora za unapređenje tih kompetencija. Većina učitelja rijetko ili nikada proizvodi medijske sadržaje, ako izuzmemo objave na društvenim mrežama. Navedeni rezultati pokazuju potrebu za jačanjem kompetencija samih učitelja u svim dimenzijama medijske pismenosti.

U tom pogledu posebno treba istaknuti dobni jaz kojeg rezultati ovog istraživanja zorno prikazuju, a što je u skladu i s rezultatima drugih istraživanja (primjerice Rasi et al., 2019; Hargittai, 2002). Naime, na velikoj većini mjerenih indikatora medijske pismenosti učitelja zabilježena je znatna razlika među dobnim kohortama, pri

čemu najstarija dobna kohorta iskazuje znatno manju razinu samopouzdanja kada su u pitanju različite mjerene vještine u usporedbi s najmlađom. No, u odnosu na najmlađu dobnu skupinu značajno zaostaje i srednja na nizu indikatora, što sugerira da će još dugo u sustavu raditi učitelji koji imaju slabije razvijene medijske vještine. Navedeni rezultat je posebno istaknut kod naprednijih tehničkih i medijskih vještina što ukazuje na snažan generacijski digitalni jaz između tzv. digitalnih urođenika i digitalnih imigranata, odnosno onih koji su s tehnologijom rođeni i onih koji su se s njom počeli susretati tek u odraslijoj dobi (Prensky, 2001). Uočeni dobni jaz pokazuje kako uvođenje medijske pismenosti nije pratilo adekvatno djelovanje na jačanju medijskih kompetencija samih *učitelja*, a što su pokazala i prethodna istraživanja o nedovoljnoj zastupljenosti tema o medijima i samih medijskih sadržaja u studijskim programima na kojima se obrazuju budući učitelji razredne nastave i Hrvatskoga jezika (Ciboci & Osmančević, 2015; Ciboci et al., 2016), ali i u okviru različitih programa cjeloživotnog obrazovanja (Kanižaj & Car, 2015) što je izuzetno važno osobito za onu najstariju skupinu učitelja koji se smatraju digitalnim imigrantima, a koji su davno završili formalno obrazovanje i samostalno morali stjecati tehničke vještine korištenja medija, ali i kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja.

Kada je u pitanju procjena kritičke medijske pismenosti učenika, rezultati pokazuju da je ona slabo povezana s medijskim kompetencijama učitelja. Rezultati sugeriraju da učitelji koji imaju veću razinu samopouzdanja u vlastite tehničke kompetencije te više iskustva u proizvodnji različitih vrsta medijskih sadržaja procjenjuju višim kritičke medijske kompetencije svojih učenika. Navedeni rezultat bi mogao sugerirati da oni učitelji koji imaju više samopouzdanja u svoje tehničke i medijske kompetencije mogu bolje procijeniti učeničke medijske kompetencije od učitelja koji nemaju samopouzdanja u svoje tehničke i medijske kompetencije pa onda i manje konzistentno ocjenjuju medijske kompetencije svojih učenika. Treba istaknuti kako kod dijela starijih učitelja koji nemaju pouzdanje u vlastite medijske kompetencije, posebno one koje se odnose na digitalne medije, vjerojatno postoji i zadržka u ocjeni medijskih kompetencija samih učenika, pogotovo onih koje su izravnije vezane uz korištenje novih digitalnih medija i kanala komunikacije. Istovremeno ostala kontrolirana obilježja u modelu nisu statistički značajni prediktori, kao što su dob, staž, obrazovanje ili pohađanje dodatnih usavršavanja u području medijske pismenosti, što sugerira da je veza koja je zabilježena prvenstveno vezana uz područje samoprocjene medijskih kompetencija.

Kao što je iz vidljivo iz tablice 6., regresijski model objašnjava mali dio pseudo varijance analiziranog prediktora – procjene kritičke medijske pismenosti učenika. To indicira očito postojanje niza drugih čimbenika koji utječu na to kako učitelji percipiraju medijske kompetencije svojih učenika i s čim ih dovode u vezu. Drugim

riječima, rezultat provedene analize sugeriraju kako je izgledno da medijske vještine učitelja nisu presudne za njihovu procjenu medijskih kompetencija učenika. Navedeno se može objasniti na više mogućih načina. Naime, moguće je da učitelji svoje znanje ne uspijevaju prenijeti zbog nedovoljnog broja sati, preopterećenosti sadržaja u kurikulumu Hrvatskoga jezika, nedostatka nastavnih materijala iz područja medijskog obrazovanja (Ciboci, 2018) ili drugih ograničenja koja proizlaze iz samog kurikula. Moguće je i da učitelji smatraju kako općenito formalno obrazovanje učenika u području medijske pismenosti ima mali utjecaj na navike učenika i njihov odnos prema medijima, a koji se razvija spontano u svakodnevicu i kroz snažne utjecaje raznih drugih čimbenika socijalizacije među kojima se posebno ističu roditelji, odnosno kulturni kapital učenika, i utjecaj vršnjačke skupine. Pritom ishodi medijskog obrazovanja ne treba gledati izolirano od drugih ishoda učenja i brojnih istraživanja koja su potvrdila utjecaj obitelji na učenička postignuća (primjerice Baranović et al., 2013; Broš Roth et al., 2010; Jokić & Ristić Dedić, 2010; Burušić et al., 2010). Naime, ishodi učenja usko su vezani uz obiteljski kulturni kapital (obrazovanje i socioekonomski status roditelja, posjedovanje kulturnih dobara i jezičnih kompetencija – Bourdieu, 1997). Stoga je učinak internaliziranog kulturnog kapitala na medijske kompetencije učenika vrlo izvjestan.

Naravno, moguće je i da učitelji svoj utjecaj percipiraju različito kod različitih podskupina učenika, primjerice s obzirom na zainteresiranost ili sposobnost. S obzirom na to da su u upitniku ocjenjivali medijske kompetencije učenika općenito, odnosno prosječnih učenika, moguće je da istraživanjem nije zabilježen učinak kojeg učitelji mogu imati kod pojedinih podskupina učenika. Navedeni rezultat ukazuje na potrebu da se u istraživanjima medijske pismenosti mladih optika značajno proširi izvan samog formalnog obrazovnog sustava. Preporuka je u budućim istraživanjima više uključiti i objektivne pokazatelje medijskih kompetencija, ali i provesti istraživanje nad samim učenicima.

Analizirajući rezultate ovog istraživanja u obzir svakako treba uzeti činjenicu da je vrednovanje provedeno metodom samoprocjene te da je upravo subjektivnost ispitanika i najveća mana istraživanja. Dobiveni rezultati svakako pokazuju važnost pružanja dodatnih oblika usavršavanja od strane nadležnih institucija, primarno Ministarstva, odnosno Agencije za odgoj i obrazovanje, u području kritičkog vrednovanja i stvaranja medijskih sadržaja budući da su učitelji koji u hrvatskim školama provode medijsko obrazovanje najlošijima ocijenili svoje stvaralačke kompetencije. Još je važnije takve sadržaje maksimalno uključiti u izvedbene planove studijskih programa na kojima se obrazuju budući učitelji pri čemu je važno da svi oblici usavršavanja osim teorijskog znanja pruže i praktične vještine koje će učitelji moći primijeniti u radu s učenicima.

BILJEŠKE

- ¹ Medijsko obrazovanje se u hrvatskim školama primarno provodi kroz nastavu Hrvatskoga jezika i predmetno područje Kultura i mediji. Pritom ovo predmetno područje u nastavi Hrvatskoga jezika obuhvaća tek 10% sadržaja od 175 sati predviđenih od prvog do šestog, odnosno 140 sati nastave u sedmom i osmom razredu. Sadržaji medijske pismenosti provode se i kroz druge predmete među kojima osobito treba istaknuti Informatiku te kroz međupredmetne teme kao što su Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije te Građanski odgoj i obrazovanje.
- ² Bartlettovim testovima testirana je značajnost korelacijskih matrica, dok je prikladnost korelacijskih matrica za faktorizaciju testirana Kaiser-Meyer-Olkinovim testom adekvatnosti uzorkovanja. Bartlettov test značajnosti korelacijske matrice zadovoljavajući je u sva tri postupka ($p < 0,05$). U sva tri postupka Kaiser-Meyer-Olkinov indeks bio je viši od referentne vrijednosti (0,6) što ukazuje na to da su matrice korelacija varijabli prikladne za faktorizaciju.
- ³ Konvergentna faktorska valjanost podrazumijeva da pripadajuće čestice imaju zadovoljavajuća opterećenja na samo jednom faktoru, a diskriminativna da imaju niska faktorska opterećenja na ostalim faktorima.
- ⁴ Korištena je ortogonalna rotacija (varimax) izlučenih faktorskih solucija.
- ⁵ Jednodimenzionalnost skale provjerena je eksploratornom faktorskom analizom. Vrijednosti Bartlettovog testa kao i Kaiser-Meyer-Olkinov upućuju da je matrica korelacija varijabli bila prikladna za faktorizaciju. Vrijednost Cronbach α koeficijenta iznosi 0,89 .
-

LITERATURA

- Alehpour, M., Melin, M. i Talae, E. (2022) „Media literacy education through an online space: Co-designing of a participative website in media literacy for teachers“, *Media International Australia*, 0 (0), 1-15, doi: 10.1177/1329878X221136583
- Aufderheide, P. (1993) *Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Queenstown, Maryland: The Aspen Institute.
- Aybek, B. (2016) „The relationship between prospective teachers' media and television literacy and their critical thinking dispositions“, *Eurasian Journal of Educational Research*, 63, 261-278, <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.63.15>
- Baranović, B., Jugović, I. i Puzić, S. (2010) „Važnost obiteljskog podrijetla i roda za uspjeh iz matematike i odabir srednje škole“, *Revija za socijalnu politiku*, 21 (3), 285-307.
- Begoray, D. L., Banister, E. M., Wharf Higgins, J. i Wilmot, R. (2015) „Puppets on a String? How Young Adolescents Explore Gender and Health in Advertising“, *Journal of Media Literacy Education*, 6 (3), 46-64.

- Bilici, E. I. (2014) „Competition vs. Collaboration: A Study on Promoting Children's, Parental and Teachers' Collaborative Roles in Twenty First Century Digital and Media Literacy Education“, *Medijska istraživanja*, 20 (2), 68-84.
- Bourdieu, P. (1997) The forms of capital, 47-58. U: A. H. Halsey, H. Lauder, P. Brown, A. Stuart Wells (ur.), *Education: Culture, economy, and society*. Oxford: Oxford University Press.
- Broš Roth, M., Markočić Dekanić, A., Markuš, M. i Gregurović, M. (2010) *PISA 2009. Čitalačke kompetencije za život*. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja – PISA centar
- Buckingham, D. (2003) *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. Cambridge, MA: Polity.
- Burn, A. i Durran, J. (2007) *Media Literacy in Schools. Practice, Production and Progression*. London: Media Literacy in Schools.
- Burušić, J., Babarović, T. i Marković, N. (2010) „Koliko daleko padaju jabuke od stabla? Odnos obrazovnih postignuća djece i obrazovne razine njihovih roditelja“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 19, 4-5 (108-109), 709-730.
- Ciboci, L. (2018) *Vrjednovanje programa medijske kulture u medijskom opismenivanju učenika osnovnih škola (doktorska disertacija)*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Ciboci, L. i Osmančević, L. (2015) Kompetentnost nastavnika hrvatskoga jezika za provođenje medijske kulture u hrvatskim osnovnim školama, 121-138. U: Car, V., Turčilo, L., Matović, M. (ur.), *Medijska pismenost – preduvjet za odgovorne medije. Zbornik radova s 5. regionalne znanstvene konferencije Vjerodostojnost medija*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.
- Ciboci, L., Hobbs, R. i Kanižaj, I. (2016) *Questioning the mother tongue media education model – the teachers' perspective*. Izlaganje na znanstvenoj konferenciji - Ecrea, Prag, Češka, 9. do 12. studenoga 2016.
- Direktiva 2007/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije od 11. prosinca 2007. o izmjeni Direktive Vijeća 89/552/EEZ o usklađivanju određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama u odnosu na obavljanje djelatnosti televizijskog emitiranja. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0065&from=FI>, 10.11.2022.
- Dornaletche-Ruiz, J., Buitrago-Alonso, A. i Moreno-Cardenal, L. (2015) „Categorization, Item Selection and Implementation of an Online Digital Literacy Test as Media Literacy Indicator“, *Communicar*, 44 (22), 177-185.

- Engstrom, E. i Beliveau, R. (2021) *Gramsci and Media Literacy: Critically Thinking about TV and the Movies*. Lexington Books.
- Erdem, C. i Erişti, B. (2018) „Paving the Way for Media Literacy Instruction in Preservice Teacher Education: Prospective Teachers’ Levels of Media Literacy Skills“, *International Journal of Instruction*, 11 (4), 795-810. <https://doi.org/10.12973/iji.2018.11450a>
- Hargittai, E. (2002) „Second-Level Digital Divide: Differences in People’s Online Skills“, *First Monday*, 7 (4). Dostupno na: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/942/864>, 10.11.2022.
- Henderson, B. J. (2020) The Literacies of Participatory Cultures, 257-271. U: William G. Christ, Belinha S. De Abreu (ur.), *Media Literacy in a Disruptive Media Environment*. New York: Routledge.
- Hobbs, R. (2004) „A Review of School-Based Initiatives in Media Literacy Education“, *The American Behavioral Scientist*, 48 (1), 42-59.
- Jenkins, H. (2006) *Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century*. Chicago: The MacArthur Foundation.
- Jeong, S.-H., Cho, H. i Hwang, Y. (2012) „Media Literacy Interventions: A Meta-Analytic Review“, *Journal of Communication*, 62, 454-472, doi.org/10.1111/j.1460-2466.2012.01643.x
- Jokić, B. i Ristić Dedić, Z. (2010) „Razlike u školskom uspjehu učenika trećih i sedmih razreda osnovnih škola u Republici Hrvatskoj s obzirom na spol učenika i obrazovanje roditelja: populacijska perspektiva“, *Revija za socijalnu politiku*, 17 (3), 345-362, doi.org/10.3935/rsp.v17i3.954.
- Kanižaj, I. i Car, V. (2015) Hrvatska: Nove prilike za sustavan pristup medijskoj pismenosti, 19-38. U: Viktorija Car, Lejla Turčilo, Marijana Matović (ur.), *Medijska pismenosti – preduvjet za odgovorne medije*. Sarajevo: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu.
- Kara, M., Caner, S., Günay Gökben, A., Cengiz, C., Işgör Simsek, E. i Yıldırım, S. (2018) „Validation of an Instrument for Preservice Teachers and an Investigation of Their New Media Literacy“, *Journal of Educational Computing Research*, 56 (7), 1005-1029, doi.org/10.1177/073563311773138.
- Kellner, D. i Share, J. (2007) „Critical media literacy is not an option“, *Learn Inq*, 1, 59-69.
- Kellner, D. i Share, J. (2019) *The Critical Media Literacy Guide. Engaging Media and Transforming Education*. The Netherlands: Brill.

- Livingstone, S. (2004) „Media literacy and the challenge of new information and communication technologies“, *Communication Review*, 1 (7), 3-14, doi.org/10.1080/10714420490280152.
- Martens, H. i Hobbs, R. (2015) How Media Literacy Supports Civic Engagement in a Digital Age. *Atlantic Journal of Communication*, 23 (2), 120-137, doi.org/10.1080/15456870.2014.961636.
- Mihailidis, P. (2009) *Media Literacy: Empowering Youth Worldwide*. Washington D. C.: Center for International Media Assistance, National Endowment for Democracy.
- Mihailidis, P. i Thevenin, B. (2013) „Media Literacy as a Core Competency for Engaged Citizenship in Participatory Democracy“, *American Behavioral Scientist*, 20 (10), 1-12, doi.org/10.1177/0002764213489.
- Ofcom (2022). *Children and parents: media use and attitudes report 2022*. Dostupno na: https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0024/234609/childrens-media-use-and-attitudes-report-2022.pdf; pristupljeno 10. studenoga 2022.
- Perez Tornero, J. M. i Varis, T. (2010). *Media Literacy and new Humanism*. Moscow: UNESCO Institute for Information Technologies in Education.
- Prensky, M. (2001) „Digital Natives, Digital Immigrants“, *On the Horizon (MCB University Press)*, 9 (5), 1-6.
- Pungente, J. (1996) „Getting started on media literacy“, *Emergency Librarian*, 24 (2), 9-11.
- Ramírez-García, A. i González-Fernández, N. (2016) „Media Competence of Teachers and Students of Compulsory Education in Spain“, *Comunicar*, 49 (24), 49-57, doi.org/10.3916/C49-2016-05.
- Rasi, P., Vuojärvi, H. i Ruokamo, H. (2019) „Media Literacy Education for All Ages“, *Journal of Media Literacy Education*, 11 (2), 1 – 19, doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-1.
- Scheibe, C. L. (2004) „A Deeper Sense of Literacy: Curriculum-Driven Approaches to Media Literacy in the K-12 Classroom“, *The American Behavioral Scientist*, 48 (1), 60-68.
- Scheibe, C. L. i Rogow, F. (2012) *The Teacher's Guide to Media Literacy. Critical Thinking in a Multimedia World*. Thousand Oaks, Calif: Corwin.
- Schilder, E. i Redmond, T. (2019) „Measuring Media Literacy Inquiry in Higher Education: Innovation in Assessment“ *Journal of Media Literacy Education*,

11 (2), 95 – 121, doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-6.

Silverblatt, A. (2001) *Media Literacy: Keys to Interpreting Media Messages*. Westport, Connecticut: Praeger.

Simons, M., Meeus, W. i T'Sas, J. (2017) „Measuring Media Literacy for Media Education: Development of a Questionnaire for Teachers' Competencies“, *Journal of Media Literacy Education*, 9 (1), 99-115. doi.org/10.23860/JMLE-2017-9-1-7.

Statista (2021) Media usage among children in Germany. Dostupno na: <https://www-statista-com.ezproxy.nsk.hr/study/27908/media-usage-of-children-in-germany-statista-dossier/>. Pristupljeno 10. studenoga 2022.

Trültzsch-Wijnen, C. W. (2020) *Media Literacy and the Effect of Socialization*. Springer.

Zovko, A. i Šajder, V. (2020) „Samoprocjena medijske kompetencije studenata nastavničkih studija i nastavnčkog modula Filozofskog fakulteta u Rijeci“, *DHS*, 2 (11), 335-358.

PRILOZI

Tablica 7.

Samoprocjena tehničkih kompetencija potrebnih za proizvodnju medijskih sadržaja – usporedba demografskih skupina – prosječna vrijednost

	Zanimanje		Spol		Dobna skupina		
	Učitelj razredne nastave	Učitelj Hrvatskoga jezika	Muško	Žensko	24 do 35	36 do 55	56 i više
Korištenje programa za pisanje i obradu teksta (npr. MS Word)	4,4	4,5	4,5	4,4	4,7	4,4	4,1
Slanje i primanje e-pošte	4,6	4,7	4,7	4,6	4,9	4,6	4,4
Korištenje tabličnih kalkulatora (npr. MS Excel)	3,3	3,2	3,3	3,3	3,6	3,2	3,0
Organizacija rada na računalu	3,9	3,9	4,1	3,9	4,4	3,9	3,5
Potruga za potrebnim informacijama na internetu	4,3	4,3	4,4	4,3	4,7	4,3	4,0
Sposobnost brzog tipkanja	3,7	3,9	3,7	3,8	4,4	3,8	3,4
Upotreba web kamere	3,5	3,7	3,8	3,6	4,3	3,6	3,0
Komunikacija putem komunikacijskih platformi poput Viber, WhatsApp, Messenger i slično	4,3	4,3	4,2	4,3	4,8	4,3	4,0
Upotreba društvenih mreža	3,7	3,7	3,9	3,7	4,6	3,6	3,1
Identificiranje digitalnih izvora	3,3	3,5	3,8	3,4	4,1	3,4	2,9
Korištenje e-izvora informacija	3,8	3,9	3,9	3,8	4,3	3,8	3,4
Pretraživanje e-baza	3,4	3,5	3,7	3,5	4,0	3,4	3,0
Analiza i vrednovanje e-informacija	3,3	3,7	3,8	3,5	4,0	3,5	3,1
Sposobnost proizvodnje kompleksnijeg med. sadržaja na internetu i društvenim mrežama	0,524	0,210	6,235	1	0,013	1,689	1,689
Sposobnost proizvodnje tekstualnog, audio i video medijskog sadržaja	0,266	0,099	7,153	1	0,007	1,305	1,305

Tablica 8.

Sposobnost analize i kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja – usporedba demografskih skupina – prosječna vrijednost

	Zanimanje		Spol		Dobna skupina		
	Učitelj razredne nastave	Učitelj Hrvatskoga jezika	Muško	Žensko	24 do 35	36 do 55	56 i više
Znam da mediji selektivno predstavljaju informacije i znam interpretirati medijske poruke (npr. implicitni nasuprot eksplicitnog medijskog jezika, struktura teksta / članka / filma / video materijala...).	3,5	3,9	3,8	3,7	3,9	3,7	3,4
Upoznat sam s procesima koji stoje u pozadini produkcije i distribucije medijskih sadržaja (npr. od izvora do članka, filtriranje vijesti, presjek politike, medija i demokracije).	3,2	3,5	3,6	3,3	3,5	3,4	3,2
Znam kojim sredstvima se služe mediji kako bi svoj sadržaj prilagodili ciljanoj publici.	3,4	3,7	3,9	3,5	3,7	3,6	3,4
Lako uočim koje političke stranke podržavaju pojedini hrvatski mediji.	3,5	3,8	3,9	3,7	3,7	3,7	3,6
Znam što znači senzacionalizam u medijskom izvještavanju.	3,8	4,2	4,2	4,0	4,0	4,0	4,0
Lako prepoznajem prikriveno oglašavanje.	3,6	4,0	4,0	3,8	4,0	3,8	3,6
Koristim više izvora informiranja o događajima u svijetu.	3,7	4,0	3,9	3,9	4,0	3,9	3,7
Primijetim li da dva medija različito izvještavaju o događajima koji me zanimaju, obavezno pokušavam pronaći i treći izvor informacija.	3,5	3,7	3,7	3,6	3,7	3,6	3,5
Kada bi mi netko pokazao 10 članaka od kojih 5 krše novinarsku etiku, mogao/la bi ih lako raspoznati	3,3	3,7	3,6	3,5	3,5	3,4	3,5
Nije mi problem razlikovati prave od lažnih profila na društvenim mrežama	3,2	3,5	3,8	3,3	4,0	3,3	3,0
Kada pročitam neki kontroverzni članak na internetu, često provjerim na koje se činjenične podatke autor poziva.	3,1	3,5	3,4	3,3	3,4	3,3	3,2

Tablica 9.

Sposobnost i prakticiranje proizvodnje medijskog sadržaja – prema demografskim obilježjima – prosječna vrijednost

	Zanimanje		Spol		Dobna skupina		
	Učitelj razredne nastave	Učitelj Hrvatskoga jezika	Muško	Žensko	24 do 35	36 do 55	56 i više
Napisali kratku vijest ili članak za novine	1,9	2,5	2,4	2,2	2,0	2,3	2,0
Napisali pismo medijima (omiljenom časopisu, televizijskoj emisiji itd.)	1,5	1,5	1,7	1,5	1,3	1,5	1,5
Snimili video snimku bilo koje vrste (film, crtani film i dr.)	2,1	2,3	2,3	2,2	2,3	2,2	2,0
Snimili audio snimku bilo koje vrste (glazbu, vijest, reportažu i dr.)	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,3	2,1
Napisali blog	1,3	1,4	1,6	1,3	1,4	1,4	1,3
Objavili komentar na internetskim portalima / komentirao neki tekst ili vijest na portalu	2,1	2,0	2,4	2,1	2,2	2,1	1,8
Napisali recenziju o nekom proizvodu koji ste kupili ili usluzi koju ste koristili	1,9	1,9	2,3	1,9	2,1	2,0	1,6
Prenosili audiovizualni sadržaj na Youtube	1,7	1,8	2,2	1,8	1,8	1,8	1,6
Na forumima generalirali temu za raspravu o nekim društveno aktualnim problemima	1,4	1,4	1,7	1,4	1,4	1,4	1,4
Objavljivali na društvenim mrežama (primjerice Facebook, Instagram, TikTok...)	2,5	2,6	2,6	2,6	3,3	2,5	2,1
Nadopunjavali stranice Wikipedije	1,2	1,2	1,5	1,2	1,1	1,2	1,1
Kreirali profil, stranice ili grupe na društvenim mrežama	2,1	2,0	2,0	2,0	2,2	2,0	1,9
Objavljivali sadržaje na internetu u obliku live streaminga	1,3	1,3	1,6	1,3	1,3	1,3	1,2

Media Competences of Teachers and their Connection with Assessment of Media Competences of Students

ABSTRACT

The possession of media competences has become necessary in modern societies in which children already encounter media content in the first years of their lives, while the exposure and time they spend with the media grows more and more as they grow up. Media education should prepare children for coexistence with the media and develop the skills of using, analyzing, critically evaluating and creating media content, and in this process, along with the family, the most important role is played by teachers who carry out media education in schools and as such they must be media literate themselves. The aim of this work is to determine the media competences of classroom and Croatian language teachers, as primary media educators in Croatian schools, and their connection with the evaluation of students' media competences. 2,229 teachers participated in the research, which was conducted using the self-assessment method of respondents, and the results showed that teachers' media competences are related to assessments of students' media competences, and that teachers rate their own skills in the production of media content, primarily the more complex ones, the worst, and that they need additional training in the field of media literacy. At the same time, teachers of the Croatian language rate their ability to analyze and critically evaluate media content higher than classroom teachers. The results show that the media competence of teachers is weakly related to the assessment of students' critical media literacy.

Keywords: media literacy, media competences, teachers, students, critical thinking